

Chapter 35

Community of Practice in Uralic Studies (COPIUS), www.copius.eu

Introduction to Mari

Jeremy Bradley, jeremy.moss.bradley@univie.ac.at

Last updated 27 February 2022

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Review

1. Clause types

Subject clause

(‘To err is human.’)

<u>Тидын нерген йодышташ</u> сай огыл.	It’s not good to ask questions about this.
<u>Тыге ойлыметат</u> шарнымашышкем шынген кодын.	The way you talked engraved itself in my memory.
<u>Ече дене коштмаш</u> таза лияш полша.	Skiing helps you be healthy.

1. Clause types

Object clause

(‘I heard that you had bought a car.’)

Эчанын <u>толмыжым</u> вучена.	We’re waiting for Echan to come.
Валя эрла толеш <u>манын</u> , колынам.	I heard that Valya is coming tomorrow.
Шукын шонат, <u>пуйто мый поян улам.</u>	Many people think I’m rich.

1. Clause types

Causal

(‘I’m tired because I am sick.’)

Йоча-влак <u>ялыш кайымылан көра</u> йывыртеныт.	The children were happy about going to the countryside.
Но тиде пайремышке <u>түрлө ийготан ен толеш,</u> <u>молан манаш гын тушто муро-влакым уэмдыме.</u>	But people of different ages come to this celebration because the songs have been updated there.
Ыштем, <u>потомушто палем.</u>	I’m doing it because I know how.

1. Clause types

Consecutive

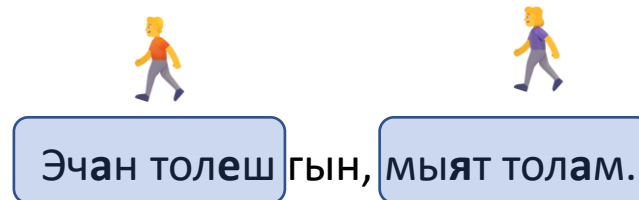
(‘Cogito ergo sum.’)

Ивук книгам налнеже, <u>садлан библиотекеыш кая.</u>	Ivuk wants to take out a book and so he goes to the library.
Ивук черле ыл’е, <u>садлан көра толын ыш керт.</u>	Ivuk was sick and thus was not able to come.
Зоя тамле команмелнам күэшт ок мошто, <u>сандене Елу тудлан рецептым конда.</u>	Zoya doesn’t know how to bake a good layered pancake, so Yelu is bringing her a recipe.

1. Clause types

Conditional: factual

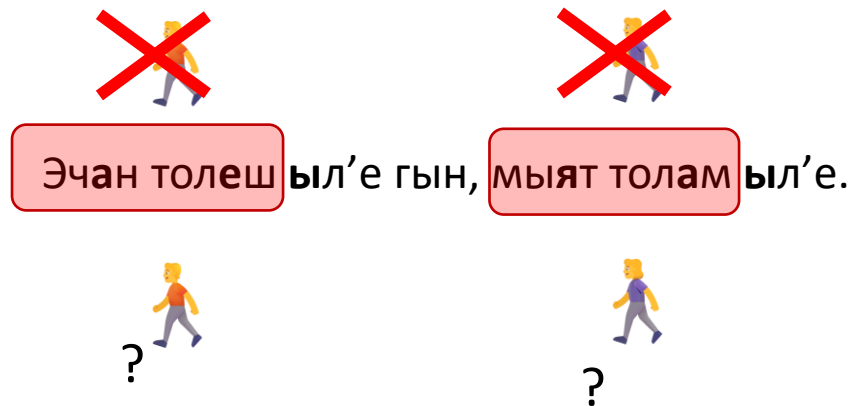
('If you give me the money, I'll buy the book.')

1. Clause types

Conditional: counterfactual

(‘I would have come if I had known.’)

1. Clause types

Concessive

(‘Although our daughter is small, she can read.’)

Ўдырна изи гынат, лудын кертеш.

1. Clause types

Final clause

(‘I bought this book to learn about mathematics.’)

Кафешке кочкаш каена.	We’re going to the café to eat.
<u>Тиде ола нерген шуқырак палаш манын,</u> мый альбомым нальым.	I bought an album in order to learn more about this city.
<u>Вуй корштым чарныже манын,</u> эмым йўым.	I took medicine to stop my head from hurting.

1. Clause types

Relative clause

(‘The man who sold the world.’)

<p><u>Пөлекым налше</u> рвезе пеш куанен.</p>	<p>The young boy that got a present was quite happy.</p>
<p>Рвезе, <u>кудылан пөлекым пуэныт,</u> пеш куанен.</p>	<p>The young boy to whom the present was given was quite happy.</p>

1. Clause types

Local clause

(‘I want to be where the people are.’)

Лайэл, кушто Таргылтыш-влак огыт мале

Layel, where the Targyltyshes don't sleep

1. Clause types

Desiderative

(‘I want to break free.’)

Кочнем.	I want to eat.
Кочмем шуэш.	I want to eat.

1. Clause types

Necessitive

(‘I need to go.’)

Вашкаш ок кӱл!	(You) don't need to rush!
Вашкыман огыл!	(You) must not rush!
Вучышаш отыл.	You don't have to wait.
Эше ик серышым возышашем уло.	I have one more letter to write.
Йыванлан вес олашке куснаш пернен.	Yyvan had to move to another city.

1. Clause types

Predicative clause

(‘John is a doctor.’)

Тудо черле.	(S)he is sick.
-------------	----------------

1. Clause types

Locational

('Where are you?')

Мый Йошкар-Олаште улам.	I am in Yoshkar-Ola.
-------------------------	----------------------

1. Clause types

Existential clause

(‘There is no hope.’)

Сар лиеш.	There will be a war.
-----------	----------------------

1. Clause types

Possessive clause

(‘I have the money.’)

Жапем уке ыл’е.	I didn’t have time.
-----------------	---------------------

1. Clause types

Impersonal clause

(‘One used to do this.’)

Ожно шуко лудалтын.

People used to read a lot.
(One used to read a lot.)

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
возаш (-ам) 'to lie down'	abruptness, finality	черланаш (-ем) 'to fall ill' > черланен возаш (-ам)
илаш (-ем) 'to live'	lengthy, habitual execution of an activity	вучаш (-ем) 'to wait' > вучен илаш (-ем)
каяш (-ем) 'to go'	momentary, tangible result	йүлаш (-ам) 'to burn' > йүлен каяш (-ем)
кияш (-ем) 'to lie'	long-lasting activity	рүжгаш (-ем) 'to be loud' > рүжген кияш (-ем)
кодаш (-ам) 'to stay'	(intransitive) activity carried out to completion, has ostensible results	малаш (-ем) 'to sleep' > мален кодаш (-ам)

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
возаш (-ам) 'to lie down'	abruptness, finality	черланаш (-ем) 'to fall ill' > черланен возаш (-ам) 'to fall ill (suddenly)'
илаш (-ем) 'to live'	lengthy, habitual execution of an activity	вучаш (-ем) 'to wait' > вучен илаш (-ем) 'to wait for a long time'
каяш (-ем) 'to go'	momentary, tangible result	йўлаш (-ам) 'to burn' > йўлен каяш (-ем) 'to burn down'
кияш (-ем) 'to lie'	long-lasting activity	рўжгаш (-ем) 'to be loud' > рўжген кияш (-ем) 'to make a lot of noise'
кодаш (-ам) 'to stay'	(intransitive) activity carried out to completion, has ostensible results	малаш (-ем) 'to sleep' > мален кодаш (-ам) 'to oversleep'

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
кодаш (-ем) 'to leave (tr.)'	(transitive) activity carried out to completion, has ostensible results	аралаш (-ем) 'to protect' > арален кодаш (-ем)
колташ (-ем) 'to send'	action carried out to conclusion, inchoative (beginning)	шорташ (-ам) 'to cry' > шортын колташ (-ем)
кошташ (-ам) 'to go'	long-lasting, continuative, repeated actions; action carried out in many locations	шонаш (-ем) 'to think' > шонен кошташ (-ам)
кудалташ (-ем) 'to throw, to cast'	rapid action; uncontrolled action	пужаш (-ем) 'to dismantle' > пужен кудалташ (-ем)
кышкаш (-ем) 'to throw, to cast'	rapid action; uncontrolled action	вурсаш (-ем) 'to scold' > вурсен кышкаш (-ем)

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
кодаш (-ем) 'to leave (tr.)'	(transitive) activity carried out to completion, has ostensible results	аралаш (-ем) 'to protect' > арален кодаш (-ем) 'to preserve'
колташ (-ем) 'to send'	action carried out to conclusion, inchoative (beginning)	шорташ (-ам) 'to cry' > шортын колташ (-ем) 'to break out crying'
кошташ (-ам) 'to go'	long-lasting, continuative, repeated actions; action carried out in many locations	шонаш (-ем) 'to think' > шонен кошташ (-ам) 'to ponder'
кудалташ (-ем) 'to throw, to cast'	rapid action; uncontrolled action	пужаш (-ем) 'to dismantle' > пужен кудалташ (-ем) 'to tear down'
кышкаш (-ем) 'to throw, to cast'	rapid action; uncontrolled action	вурсаш (-ем) 'to scold' > вурсен кышкаш (-ем) 'to give a scolding'

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
лекташ (-ам) 'to go, to leave'	finality, completeness; unexpectedness	лудаш (-ам) 'to read' > лудын лекташ (-ам)
лукташ (-ам) 'to lead out'	finality; creation of an object	шонаш (-ем) 'to think' > шонен лукташ (-ам)
мияш (-ем) 'to go, to come'	long-lasting activity; gradual increase of effect	пыташ (-ем) 'to end' > пытен мияш (-ем)
налаш (-ам) 'to take'	completion of an activity	кутыраш (-ем) 'to talk' > кутырен налаш (-ам)
ончаш (-ем) 'to look'	momentary; activity is tried	кочкаш (-ам) 'to eat' > кочкын ончаш (-ем)

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
лекташ (-ам) 'to go, to leave'	finality, completeness; unexpectedness	лудаш (-ам) 'to read' > лудын лекташ (-ам) 'to read through'
лукташ (-ам) 'to lead out'	finality; creation of an object	шонаш (-ем) 'to think' > шонен лукташ (-ам) 'to think up'
мияш (-ем) 'to go, to come'	long-lasting activity; gradual increase of effect	пыташ (-ем) 'to end' > пытен мияш (-ем) 'to be depleted'
налаш (-ам) 'to take'	completion of an activity	кутыраш (-ем) 'to talk' > кутырен налаш (-ам) 'to have a talk'
ончаш (-ем) 'to look'	momentary; activity is tried	кочкаш (-ам) 'to eat' > кочкын ончаш (-ем) 'to taste'

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
опташ (-ем) 'to arrange'	completion of an action	кыраш (-ем) 'to beat' > кырен опташ (-ем)
пуаш (-эм) 'to give'	completed action; presence of a beneficiary	налаш (-ам) 'to buy' > налын пуаш (-эм)
пытараш (-ем) 'to finish sth.'	activity carried out to completion	солаш (-ем) 'to mow' > солен пытараш (-ем)
пыташ (-ем) 'to end (intr.)'	completeness, intensity; all prospective participants took part	нөраш (-ем) 'to get wet' > нөрен пыташ (-ем)
пышташ (-ем) 'to put, to place'	completion of an action	шонаш (-ем) 'to think' > шонен пышташ (-ем)

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
опташ (-ем) 'to arrange'	completion of an action	кыраш (-ем) 'to beat' > кырен опташ (-ем) 'to beat up'
пуаш (-эм) 'to give'	completed action; presence of a beneficiary	налаш (-ам) 'to buy' > налын пуаш (-эм) 'to buy sth. for sb.'
пытараш (-ем) 'to finish sth.'	activity carried out to completion	солаш (-ем) 'to mow' > солен пытараш (-ем) 'to finish mowing'
пыташ (-ем) 'to end (intr.)'	completeness, intensity; all prospective participants took part	нөраш (-ем) 'to get wet' > нөрен пыташ (-ем) 'to be soaked'
пышташ (-ем) 'to put, to place'	completion of an action	шонаш (-ем) 'to think' > шонен пышташ (-ем) 'to decide'

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
сенаш (-ем) 'to win, to defeat'	successful execution	илаш (-ем) 'to live' > илен сенаш (-ем)
темаш (-ам) 'to fill up (intr.)'	action carried out to a certain limit; action carried out to exhaustion	малаш (-ем) 'to sleep' > мален темаш (-ам)
толаш (-ам) 'to come'	gradual increase of effect	күзаш (-ем) 'to increase' > күзен толаш (-ам)
шинчаш (-ам) 'to sit down'	change of state; activity completed	пижаш (-ам) 'to stick' > пижын шинчаш (-ам)
шинчаш (-ем) 'to sit'	long-lasting activity	шужаш (-ем) 'to be hungry' > шужен шинчаш (-ем)

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
сенаш (-ем) 'to win, to defeat'	successful execution	илаш (-ем) 'to live' > илен сенаш (-ем) 'to survive'
темаш (-ам) 'to fill up (intr.)'	action carried out to a certain limit; action carried out to exhaustion	малаш (-ем) 'to sleep' > мален темаш (-ам) 'to get a good night's sleep'
толаш (-ам) 'to come'	gradual increase of effect	күзаш (-ем) 'to increase' > күзен толаш (-ам) 'to increase gradually'
шинчаш (-ам) 'to sit down'	change of state; activity completed	пижаш (-ам) 'to stick' > пижын шинчаш (-ам) 'to get stuck'
шинчаш (-ем) 'to sit'	long-lasting activity	шужаш (-ем) 'to be hungry' > шужен шинчаш (-ем) 'to starve'

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
шогалаш (-ам) 'to stand up'	action carried out only once	өраш (-ам) 'to be surprised' > өрын шогалаш (-ам)
шогалташ (-ем) 'to place/stand'	completion of an action	кушташ (-ем) 'to raise' > куштен шогалташ (-ем)
шогаш (-ем) 'to stand'	long-lasting activity	налаш (-ам) 'to take' > налын шогаш (-ем)
шуаш (-ам) 'to arrive/reach'	completion; momentary execution	толаш (-ам) 'to come' > толын шуаш (-ам)
шуаш (-эм) 'to throw, to cast'	rapid action; uncontrolled action	волташ (-ем) 'to let down' > волтен шуаш (-эм)

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
шогалаш (-ам) 'to stand up'	action carried out only once	өраш (-ам) 'to be surprised' > өрын шогалаш (-ам) 'to be taken aback'
шогалташ (-ем) 'to place/stand'	completion of an action	кушташ (-ем) 'to raise' > куштен шогалташ (-ем) 'to bring up'
шогаш (-ем) 'to stand'	long-lasting activity	налаш (-ам) 'to take' > налын шогаш (-ем) 'to take up, to occupy'
шуаш (-ам) 'to arrive/reach'	completion; momentary execution	толаш (-ам) 'to come' > толын шуаш (-ам) 'to arrive'
шуаш (-эм) 'to throw, to cast'	rapid action; uncontrolled action	волташ (-ем) 'to let down' > волтен шуаш (-эм) 'to drop down'

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
шукташ (-ем) 'to carry out'	action carried out successfully; action carried out up to a certain limit	возаш (-ем) 'to write' > возен шукташ (-ем)
шындаш (-ем) 'to put, to place'	completion of an action	кочкаш (-ам) 'to eat' > кочкын шындаш (-ем)
эртара́ш (-ем) 'to lead, to take'	long time period	илаш (-ем) 'to live' > илен эртара́ш (-ем)

2. Modifiers in aspectual auxiliary constructions

Modifier	Usage	Example
шукташ (-ем) 'to carry out'	action carried out successfully; action carried out up to a certain limit	возаш (-ем) 'to write' > возен шукташ (-ем) 'to manage to write ...'
шындаш (-ем) 'to put, to place'	completion of an action	кочкаш (-ам) 'to eat' > кочкын шындаш (-ем) 'to eat up'
эртарааш (-ем) 'to lead, to take'	long time period	илаш (-ем) 'to live' > илен эртарааш (-ем) 'to live (a long time)'

Exercises

www.youtube.com/watch?v=wEs23TRJ92s

Йүржө йүреш, йүржө йүреш
Йүржө йүреш үмбакем.
Мыйже тыйым, мыйже тыйым
Изи годсек йөрәтем.

Ой, молан тый йолташ
От ончал үмбакем?
Мыйже вет нөренам,
Нөренам йүр вүдеш.

Ой, молан тый йолташ...

Өндал мыйым, өндал мыйым
Өндал мыйым йолташем.
Мыйже тыйым, мыйже тыйым
Изи годсек йөрәтем.

Молан тый йолташ...

Молан тый йолташ...

Шупшал мыйым, шупшал мыйым,
Шупшал мыйым йолташем.
Мыйже тыйым, мыйже тыйым
Изи годсек йөрәтем.

Молан тый йолташ...

Молан тый йолташ...

